

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 36 och 55 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 36 och 55 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 148/2020 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- konsultativ tjänsteman Matti Sillanmäki, finansministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Hanna Salokaarto, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Sanna Lehtonen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att statsandelsprocenten för kommunal basservice höjs med 0,18 procentenheter. Det innebär att statsandelen från ingången av 2021 blir 25,67 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,33 procent.

I ändringen av statsandelsprocenten ska som tillägg beaktas 0,27 procentenheter i anknytning till fullgörandet av nya och mer omfattande åligganden så att statsandelsprocenten är 100. Vid dimensioneringen av statsandelen har som nya uppgifter beaktats personaldimensioneringen vid serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig institutionsvård för äldre (52,8 miljoner euro), utvidgningen av läroplikten (5,9 miljoner euro), utvidgningen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik (9,9 miljoner euro), minskningen av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken (9,3 miljoner euro), tidigareläggningen av undervisningen i A1-språket (4,5 miljoner euro) och utvidgningen av eftervården inom barnskyddet (12 miljoner euro). Utöver de nya och utvidgade uppgifterna har man beaktat reformen av klientavgifterna inom social- och hälsovården, som minskar kommunernas klientavgiftsinkomster (17 miljoner euro). Vid ändringen av statsandelsprocenten har som avdrag beaktats 0,09 procentenheter i anslutning till reformen av studerandehälsovården för högskolestuderande (32 miljoner euro).

Betänkande FvUB 28/2020 rd

Dessutom föreslås bestämmelser om temporära minskningar och öknings av statsandelen för kommunal basservice år 2021. I statsandelen görs motsvarande avdrag som för närvarande. De anknyter till minskningen av utgifterna för pensionsstödet till långtidsarbetslösa (2,47 euro per invånare), finansieringen av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopterverksamhet (4,10 euro per invånare) och genomförandet av kommunernas incitamentssystem för digitalisering (1,82 euro per invånare).

På grund av de ekonomiska effekterna av coronaepidemin ökas statsandelarna för kommunal basservice år 2021 med sammanlagt 280 miljoner euro. Tillägget av engångsnatur genomförs så att det år 2021 inte görs något avdrag från statsandelen i anslutning till de besparingar som genomförandet av konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna, vilket ökar statsandelarna med sammanlagt 233,6 miljoner euro (42,51 euro per invånare) jämfört med år 2020. Dessutom ökas statsandelarna med sammanlagt 46,4 miljoner euro, varav 15,4 miljoner euro riktas till kommunerna enligt invånarantal (2,80 euro per invånare) och 31 miljoner euro i proportion till den utdelning av kommunalskatten som tillämpas vid skatteredovisningarna för skatteåret 2020.

Dessutom föreskrivs det om ett tillägg på sammanlagt 20 miljoner euro till statsandelarna för finansieringen av ett tillägg för höjning av statsandelen enligt prövning (3,64 euro per invånare). Tillägget kompenserar till denna del genom höjningar av statsandelen enligt prövning det avdrag som görs i kommunernas statsandel.

I anknytning till genomförandet av reformen av social- och hälsovårdens klientavgifter riktas 0,9 miljoner euro till kommunerna som ett tillägg till statsandelen av engångsnatur (0,16 euro per invånare).

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2021 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Genom den föreslagna ändringen i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) föreskrivs det om statsandelsprocenten för kommunal basservice och om temporära minskningar och öknings av statsandelen för 2021.

Förslaget innehåller också höjningar av statsandelen för kommunal basservice på grund av coronapandemin. Höjningarna av statsandelen ingår i ett omfattande stödpaket med olika åtgärder för den kommunala ekonomin. Utskottet anser det vara viktigt och nödvändigt att kommunerna och städerna får stöd under pandemin även 2021.

De föreslagna ändringarna i lagen om statsandel för kommunal basservice anknyter till det som föreslås under momentet för statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (28.90.30) i

Betänkande FvUB 28/2020 rd

budgetpropositionen för 2021. Utskottet har lämnat utlåtande (FvUU 19/2020 rd — RP 146/2020 rd) om budgetpropositionen. Statsandelarna för kommunal basservice år 2021 uppgår till sammanlagt cirka 7,7 miljarder euro, vilket är cirka 600 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2020.

Statsandelsprocenten

Bestämmelser om statsandelsprocenten för kommunal basservice finns i 55 § i lagen. Statsandelsprocenten föreslås bli höjd med 0,18 procentenheter. Statsandelen är därmed 25,67 procent från ingången av 2021, och kommunernas självfinansieringsandel är 74,33 procent.

Dimensioneringen av anslaget för statsandelen för kommunal basservice påverkas bland annat av indexhöjningen (2,4 %), som ökar statsandelen med cirka 174 miljoner euro. Statsandelen minskas bland annat av justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (ca 13,7 miljoner euro). Vid ändringen av statsandelsprocenten har genomförandet av kommunernas nya och utvidgade uppgifter beaktats så att statsandelen för dessa uppgifter i enlighet med den gällande lagen är 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för nya och utvidgade uppgifter. Till följd av ändringar i uppgifterna ökar statsandelen med sammanlagt omkring 112 miljoner euro.

Nya och utvidgade uppgifter som har beaktats är personaldimensioneringen för serviceboende med heldygnsvård och långvarig institutionsvård för äldre, utvidgad läroplikt, utvidgad subjektiv rätt till småbarnspedagogik, minskning av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken, tidigareläggning av undervisning i A1-språket och utvidgad eftervård inom barnskyddet. Utöver de nya och utvidgade uppgifterna har man beaktat reformen av klientavgifterna inom social- och hälsovården, som minskar kommunernas klientavgiftsinkomster. Ett avdrag som beaktats i ändringen av statsandelsprocenten är att ungefär 32 miljoner euro överförs från statsandelen för kommunal basservice till moment 33.60.35 i anknytning till att organiseringsmodellen för studerandehälsovården för högskolestuderande ändras.

Hur den utvidgade läroplikten enligt proposition RP 173/2020 rd inverkar på kommunernas uppgifter har beaktats i statsandelsprocenten i fråga om höstterminen 2021. Utskottet har erfarit att kostnadseffekten preciserats till 6,9 miljoner euro i stället för de 5,9 miljoner euro som regeringen räknar med i propositionen. Ändringen inverkar dock inte på den föreslagna höjningen av statsandelsprocenten. Inte heller de ändringar som föreslås i kulturutskottets betänkande (KuUB 15/2020 rd — RP 173/2020 rd) har enligt utredning några konsekvenser för statsandelsprocenten för kommunal basservice.

Social- och hälsovårdsutskottet har lämnat betänkande ShUB 39/2020 rd — RP 129/2020 rd om reformen av klientavgifterna inom social- och hälsovården. Förvaltningsutskottet har erfarit att de ändringar som föreslås där inte inverkar på den föreslagna statsandelsprocenten.

Minskningar och öknings av statsandelen

Bestämmelser om temporära minskningar och öknings av kommunernas statsandel 2021 finns i 36 § i lagförslaget. På grund av de ekonomiska effekterna av coronaepidemin ökas statsandelarna för kommunal basservice med sammanlagt 280 miljoner euro genom ett tillägg av engångsnatur.

Betänkande FvUB 28/2020 rd

Enligt förslaget slopas det avdrag som hänför sig till de besparingar som genomförandet av konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna 2021, vilket ökar statsandelarna med sammanlagt 233,6 miljoner euro jämfört med 2020. Dessutom ökas statsandelarna med sammanlagt 46,4 miljoner euro, varav 15,4 miljoner euro riktas till kommunerna enligt invånarantal (2,80 euro per invånare) och 31 miljoner euro i proportion till den utdelning av kommunalskatten som tillämpas vid skatteredovisningarna för skatteåret 2020.

Dessutom föreslås ett tillägg på sammanlagt 20 miljoner euro till statsandelarna för finansieringen av ett tillägg för höjning av statsandelen enligt prövning (3,64 euro per invånare). Det belopp som motsvarar de sammanlagda höjningarna av statsandelen enligt prövning ska enligt lagen dras av från statsandelarna till kommunerna. Den föreslagna ökningen av statsandelen kompenserar till denna del avdraget. Sammanlagt 30 miljoner euro har reserverats för höjningar av statsandelen enligt prövning 2021.

I anknytning till genomförandet av reformen av social- och hälsovårdens klientavgifter får kommunerna 0,9 miljoner euro i tillägg av engångsnatur (0,16 euro per invånare). Tillägget är avsett att ersätta de beräknade kostnader som orsakas kommunerna av uppdateringarna av informationssystemen till följd av reformen av klientavgiftslagen.

Förvaltningsutskottet anser att tillskotten är behövliga och motiverade. Utskottet påpekar dock att den nedskärning som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet fortfarande finns i ramarna från och med 2022, så i samband med rambeslutet nästa vår bör man ta ställning till den också i fråga om de följande åren.

Dessutom föreslås fortfarande avdrag från statsandelen i anslutning till minskningen av utgifter för pensionsstödet för långtidsarbetslösa, finansieringen av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopterverksamhet och genomförandet av kommunernas incitamentssystem för digitalisering.

Sammanfattning

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget med de tekniska justeringar som framgår av detaljmotiveringen.

DETALJMOTIVERING

Ingressen. Den 24 november 2020 antog riksdagen en lag om ändring av 36 § i lagen om statsandel för kommunal basservice (FvUB 20/2020 rd — RP 207/2020 rd). Lagen trädde i kraft den 1 december 2020 (884/2020). Utskottet föreslår att det föreliggande lagförslagets ingress justeras så att lagförslaget samordnas med den gällande lagen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Betänkande FvUB 28/2020 rd

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 148/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 36 och 55 § i lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) 36 § och 55 § 1 mom., sådana de lyder, 36 § i lagarna 1376/2019, 561/2020 och 884/2020 och 55 § 1 mom. i lag 561/2020, som följer:

36 §

Tidsbegränsade minskningar och ökningar av statsandelen till kommunerna

År 2021 dras från statsandelen för kommunal basservice av 2,47 euro per invånare för minskningen av utgifterna för pensionsstödet till långtidsarbetslösa.

År 2021 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,10 euro per invånare för finansiering av sjukvårdshelikopter- och läkarhelikopterverksamhet.

År 2021 dras från statsandelen för kommunal basservice av 1,82 euro per invånare i anknytning till ibruktagandet av incitamentssystemet för digitalisering i kommunerna.

År 2021 ökas statsandelen för kommunal basservice med 2,80 euro per invånare med anledning av de ekonomiska konsekvenserna av coronavirusepidemin.

År 2021 betalas det sammanlagt 31 miljoner euro till kommunerna med anledning av de ekonomiska konsekvenserna av coronavirusepidemin. Ersättningen betalas till kommunerna i proportion till den utdelning av kommunalskatten som tillämpas vid skatteredovisningarna för skatteåret 2020.

År 2021 ökas statsandelen för kommunal basservice med 0,16 euro per invånare i anknytning till genomförandet av reformen av klientavgifterna inom social- och hälsovården.

År 2021 ökas statsandelen för kommunal basservice med 3,64 euro per invånare för finansieringen av ett tillägg för höjning av statsandelen enligt prövning.

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—13 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 25,67 procent (*statsandelsprocent*) och kommunernas självfinansieringsandel 74,33 procent.

Betänkande FvUB 28/2020 rd

Denna lag träder i kraft den

20 .

Helsingfors 8.12.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Jussi Halla-aho saf
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Aki Lindén sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Matti Semi vänst
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.